

BRZO I JEDNOSTAVNO ILI SLOŽENO I PROFESIONALNO

SYLVIA MADER
Innsbruck, Austria

U ožujku 2005. sudjelovala sam na sastanku o arhiviranju kulturnog naslijeđa u Beču. Taj je događaj još jedanput pokazao da široko polje digitalnog očuvanja, uz različite sustave/softvere/programme digitalnog inventara, nudi nov izazov stručnjacima za muzeje. Osim što smo se počeli baviti digitalnom ili virtualnom umjetnošću i digitalnim publikacijama, u Austriji smo počeli stvarati i baze podataka spomenika kulture i muzejskog inventara.

Kao neovisni stručnjak deset sam godina radila na te dvije kategorije za Kulturni odjel pokrajine Tirol. Osim toga, vodim svoj ured i nedavno sam počela raditi s drugom vrstom baza podataka, tako da radim na tri (dva) tipa programa. Postoje još neki programi za obradu podataka na njemačkom jeziku, ali ja više volim govoriti samo o ta tri, jer je manje primjera razumljivije i jer nemam dovoljno iskustva s tim drugim bazama podataka (npr. M-Boxom).

Zašto tri različita programa za arhiviranje više ili manje sličnih predmeta?

Zato što:

1. predmeti zahtijevaju različite načine digitalnog arhiviranja. Dok muzejski predmeti trebaju samo opise, spomenike kulture treba opisati i pokazati njihov smještaj *in situ*,

2. neke softverske tvrtke nude različite programe. Potrebe pojedinih institucija različite su, ovisno o njihovoj namjeni. Na primjer, pokrajina Tirol zainteresirana je samo za spomenike kulture koji se nalaze u pokrajini Tirol, dok se neke druge institucije mogu međunarodno orijentirati,
3. aplikacija baze podataka mora biti prilagođena osoblju koje radi s njom. Dok u malim i regionalnim muzejima na inventaru u digitalnom obliku obično rade početnici, u većim muzejima, ali i u tirolskom registru umjetnina (registar kulturnog naslijeđa u Tirolu), za taj je zadatak zaduženo profesionalno osoblje.

PREDNOSTI I NEDOSTACI

Što je potrebno korisniku baze podataka?

1. Muzejske baze podataka

Početna maska pokazuje samo minimum informacija. To znači da su to podaci potrebni za identificiranje predmeta, više ili manje onoga što Interpol zahtijeva u slučaju krađe.

Nadalje, postoje polja za dodatne podatke poput literature. U njim možete unijeti bibliografiju koja se odnosi na predmet, ali ne postoji povezanost između bibliografija pojedinih predmeta.

Pomoću tražilice moguće je pronaći sve predmete vezane za neku temu.

Polje Umjetnik otvara pomoćnu bazu podataka koja sadržava imena umjetnika, datume rođenja i smrti te neke dodatne informacije.

Mala tirolska softverska tvrtka *EDV Studio Valentini* među prvima je u Austriji stvorila takvu bazu podataka. Razvijena je iz knjigovodstvenog programa. U su-

radnji sa stručnjacima Tirolskog registra umjetnina, doradena je maska i radilo se na tražilici i na pomoćnoj bazi podataka umjetnika.

Budući da Tirolski registar umjetnina skuplja i arhivira sav analogni i digitalni muzejski inventar, institucija je zainteresirana za ujednačen sustav da bi se izbjeglo prebacivanje podataka. Stoga oni tu bazu podataka predlažu svim muzejima u državi. Rezultati toga su:

- Jednostavna komunikacija između samih muzeja te između muzeja i državne institucije Tirolski registar umjetnina, Odjel za muzeje,
- dobra usluga za muzeje koju nudi Tirolski registar umjetnina, Odjel za muzeje,
- muzeji nemaju problema ni troškova pri pohrani podataka. Sve kopije muzejskih inventara spremaju se u Tirolskom registru umjetnina, Odjelu za muzeje,
- država je zainteresirana za skupljanje podataka i podupire takve projekte u muzejima. Odjel za kulturu nudi usluge konzultinga, ali i preraspodjelu ljudskih resursa, pod vodstvom osoblja (zaposlenika i nezavisnih djelatnika) Tirolskog registra umjetnina, Odjela za muzeje,
- kad muzej počne stvarati inventar i zatraži pomoć, tada dobiju 1 EUR po predmetu ili nezavisni djelatnik radi u muzeju na određeno vrijeme,
- u svakom slučaju muzej dobiva potreban konzulting, a doradu provodi osoblje Tirolskog registra umjetnina, Odjela za muzeje. Nijedna se od tih usluga ne naplaćuje,
- takvo rješenje je mnogo jednostavnije za muzeje nego da svaki radi samostalno,

- takvo uređenje osigurava monopol tvrtki *EDV Studio Valentini*. To je otežavajuća poslovna okolnost za druge tvrtke no *Valentini* je premale kompanija da zadovolji cjelokupnu potražnju,
- glavna prednost te baze podataka jest njezina jednostavnost. Nakon što nezavisni stručnjak završi svoj dio posla u muzeju, kustosi dalje mogu nastaviti sami.

Da bi se formirala baza podataka kulturne baštine u državi, npr. popis crkava, dvoraca itd. (u ovom se trenutku radi samo o nepokretnom inventaru, ali je i pokretni inventar u pripremi), Tirolski registar umjetnina koristi se srodnom, ali složenijom verzijom programa za obradu baze podataka. Ona je spojena na TIRIS (Tiroler Raumordnungs-Informationssystem – Tirolski regionalni sustav za planiranje i informacije). TIRIS daje koordinate katastarskog plana iz zemljišnih knjiga. Povezujući koordinate smještaja crkava, drevnih seoskih kuća, dvoraca i sl. u bazi podataka s digitalnom kartom, program stvara kartu Tirola sa simbolima kulturnog naslijeđa ili prikazuje popis predmeta.

<http://www.tirol.gv.at/themen/kultur/kunstkataster/arbeitsweise.shtml>*

Online usluga je za sve besplatna i nudi dva kriterija pretraživanja kulturnih dobara:

1. po geografsko/političkim područjima poput županija ili općina,
2. po kategorijama: umjetnici, razdoblja, kategorija objekta (npr. crkvena arhitektura, javna arhitektura, privatna arhitektura, dvorci, drevne seoske kuće).

Kao nedostatak se mora spomenuti činjenica da nedostupni objekti poput kapelica na planinama ne mogu biti locirani na katastarskim planovima.

Tirol je podijeljen na austrijski Tirol i Južni Tirol, koji je nakon Prvoga svjetskog rata većim dijelom postao dio Italije. Unatoč različitim nacionalnostima, dva dijela Tirola imaju zajedničku povijest i povijest umjetnosti nikad nije ovisila o granicama. Još se uvijek organizira mnogo događanja, izložbi i drugih aktivnosti u suradnji s Južnim Tirolom. Muzej smatra poželjnim slobodan pristup svima, ako se u obzir uzme činjenicu da su institucije, poput Tirolskog registra umjetnina javne i financirane iz državnog proračuna. Istodobno, nažalost, dostupno znanje o kulturnom dobru olakšava posao lopovima.

Posljednje, ali ne i manje važno, jest to da se baza podataka ne može pretraživati po temama, npr. prema natuknici kozaci (konjanici u ruskoj vojsci u Prvome svjetskom ratu). Mnoge se izložbe bave određenom temom, stoga bi bila prikladna neka vrsta tehničke potpore za bazu podataka.

Kada sam radila kao kustosica u muzeju posvećenom najpoznatijoj tirolskoj svetišci Notburgi, suočila sam se s problemom ograničenosti baza podataka. Mjesta njezina štovanja nisu smještena samo u Tirolu, odakle je štovanje Notburge poteklo (preciznije, iz sela Eben). Tragovi štovanja Notburge mogu se naći diljem Austrije, u Hrvatskoj, Češkoj, Njemačkoj, Mađarskoj, Poljskoj i Sloveniji. Stoga sam potražila bolje rješenje. Činilo se da programski paket *BioOffice* nudi korisnicima velike i raznolike mogućnosti.

1. Spojen je na svjetski kartografski sustav. Pomoću GPS-a možete jedno-

stavno pronaći koordinate bilo koje lokacije, unijeti brojeve u određena polja i program potom razvije npr. raspodjelu lokacija Notburgina kulta na karti. No možete i tražiti samo oltare posvećene Notburgi ili murale koji je prikazuju, itd.

2. Možete kliknuti na bilo koju točku koja predočuje smještaj spomenika kulture na karti i dobiti podatke i fotografiju spomenika.
3. Moguće su sve kategorije pretraživanja prije spomenutih baza podataka.
4. Nadalje, postoje tri pomoćne baze podataka: za umjetnike, literaturu i znanstvenike o kojima postoje unosi vezani za tu temu.
5. Moguće je više ili manje sačuvati svaki tip informacije povezan s predmetom u inventaru.
6. Moguće je učitati slike gotovo svake veličine. Na kraju ostaje samo pitanje kapaciteta kompjutera i vremena potrebnog da se učitaju tiff datoteke. To omogućuje brzi ispis slika.
7. Moguće je individualno prilagoditi bazu podataka tako da se uredi nazivi polja. 8. Dvije glavne zbirke (muzeji i zbirke *in situ*) s malo drugačijim maskama omogućuju brže pretraživanje i potpun pregled. Padajući izbornik (*pull down menu*) u zbirci muzeja ulazi u druge muzeje, kulturne institucije i privatne zbirke. Privatno dobro, koje nije dio zbirke, nalazi se među *in situ* spomenicima.

U suradnji s austrijskom tvrtkom *BIOGIS* i međunarodno priznatim etimologom dr. Gerhardom Tarmannom s Tiroler Landesmuseum Ferdinandeuma, nastala je baza podataka prvotno razvijena za prirodne znanosti. Kada sam je kupila, prvo što je trebalo učiniti jest prilago-

diti je društvenim znanostima. Mnogo dugujem Gerhardu Tarmannu, koji je stvorio verziju *BioOfficea* za društvene znanosti, koristeći se velikim znanjem i utrošivši veliku količinu vremena. Dok smo radili zajedno, naučila sam mnogo o sistematici. Nedostatak hijerarhije i standardne terminologije u društvenoj znanosti stvorilo je najviše problema koji su postali očiti tijekom stvaranja te baze podataka.

S obzirom na to da sam jedina koja trenutačno radi s tom nedavno razvijenom bazom podataka, nikad joj nismo pokušali dati ime. Ali čim postane dostupna na tržištu, više se ne može zvati *BioOffice*.

QUICK AND EASY OR EXTENSIVE AND PROFESSIONAL

An increasing number of Austria's small and regional museums is starting the databased inventurisation. One of the main problems is the lack of professional staff in these museums. A special State's department that deals with the archiving of cultural assets offers consulting as well as human resource allocation. Based on the experience of the last 5 years two different database programs are presented and discussed: a very simple one, which allows laypersons to work with and a professional version for substantial use. With the former a survey of a certain region, a State or the whole country might be ready for internal and external users within a few years while the latter requires much more time and high personnel costs but offers better options for scientific documentation and an international network.